

Text apărut pe www.poezie.ro

Învățăm împreună (8)

tehnica literara

(Cezura)

-----
de *Rodean Ștefan-Cornel*

2008-09-30

Notă:

Acest text nu este o lucrare de cercetare științifică, un eseu, o lecție, sau un instructaj. El conține doar câteva note de studiu, personale, elaborate de subsemnatul pe timpul parcurgerii unei bibliografii pe care am considerat-o absolut necesară pentru inițierea mea în unele “taine ale scrisului.”

Cezura este pauza care se face la lectură, în interiorul versului. Ea împarte versul în două părți, numite emistihuri și care uneori sunt egale.

Cezura are două funcții:

- o funcție fiziologică, pentru crearea posibilității de inspirație a aerului;
- o funcție de redresare a ritmului (însă nu întotdeauna pauza pe care o cere cezura implică și reglarea ritmului).

Cezura se poate marca printr-un semn distinctiv (punct, virgulă, punct și virgulă, două puncte, semn de mirare sau de întrebare, cratimă, puncte de suspensie, paranteze), dar chiar dacă nu este marcată, cititorul trebuie să aibă intuiția și simțul ritmic pentru a sesiza necesitatea pauzei.

Această pauză marchează, de fapt, încheierea unității lexicale din emistihul 1 și dă startul în emistihul 2, ca plecând "de la zero" în ce privește ritmul.

Foarte mulți cititori neavizați, care nu știu de cezura, pot greși în sensul de a considera unele versuri cu ritmul “dat peste cap” în a doua jumătate.

Un exemplu celebru de poezie cu cezura este “Împărat și proletar”, de Mihai Eminescu”:
“Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă,”

Acest vers, spre exemplu, este construit în ritm iambic, cu măsura de 14 silabe, dar nu sunt 7 picioare complete, a câte două silabe, ci sunt de două ori câte 3 picioare și jumătate, versul fiind împărțit în două emistihuri marcate de virgulă.

O să scriu din nou versul, silabele accentuate marcându-le cu litere mari:

“pa – RI - sul AR - de-n VA – luri, fur – TU – na-n EL se SCAL – dă”

Practic, începând de la virgulă, ritmul iambic se reia de la capăt.

Dacă am citi fără cezură, versul ar suna cam așa:

“pa – RI - sul AR - de-n VA – luri, FUR – tu – NA-N el SE scal – DĂ”, ceea ce ar fi total nefiresc.

Bineînțeles că se poate pune întrebarea de ce, în situații ca aceasta, în loc de vers din 14 silabe, cu cezură, nu se optează pentru două versuri de câte 7 silabe.

Principalul motiv, se pare că este acela al acomodării versificației la mesajul de transmis. Este cunoscut faptul că versurile mai lungi, spre exemplu, accentuează caracterul meditativ, filozofic, melancolic, fac să curgă mai bine expunerea, pe când cele mai scurte au un ton mai “săltăreț”, sunt propice exprimărilor mai concise.

În versurile scurte, cezura este întâlnită mai rar. La epigramă, de exemplu, care, prin specificul ei, ca să aibă efect maxim, trebuie să curgă fără oprire până la poantă, în primele trei versuri nu ar trebui să o întâlnim. Dar, în al patrulea vers, dacă înainte de cuvântul sau de sintagma esențială pentru poantă sunt puse puncte de suspensie, punct și virgulă, două puncte, virgulă, atunci facem o pauză la acest semn și a doua parte a versului (ultimele silabe), le citim cu accentul firesc al acestor cuvinte, chiar dacă se schimbă ritmul. Oricum, se pare că la epigramă și la versurile scurte, cezura, cu scopul de reglare a ritmului, trebuie să fie o excepție, în schimb, cezura cu scop de simplă pauză (și care atenționează că urmează “ceva important”) este foarte întrebuințată, mai ales în ultimul vers al epigramei.

De remarcat că mai există un tip de cezură, mai deosebit, întâlnit la haiku (numită, se pare “kireji”), al cărei rol nu este nici de a regla ritmul și nici de a împărți un vers în două emistihuri. Rolul cezurii la haiku este de a separa cele două elemente esențiale pe care le conține, de obicei, poemul (etern/efemer; bucurie/tristețe; prospețime/patină etc.) și este obligatorie, o singură dată în cuprinsul celor 17 silabe ale haikuului.

De asemenea, sunt cazuri de versificații, cum ar fi hexametru, în care pot apărea mai multe cezuri într-un singur vers; în acest caz, cezurile nu despart doar versul, despart chiar picioare metrice și de aceea, denumirile acestor tipuri de cezuri sunt în funcție de când, adică după câte jumătăți de picior se pun (problemă abordată parțial în comentariile de la episodul precedent și la care nu mai revin).

Încheiem aici prezentarea principalelor aspecte prozodice legate de ritm și de măsură și, în episodul următor, vom aborda împreună un alt element important al versificației: rima.